

SMS

«Η γαλλική εξαιρέση»

Ο τίτλος είναι πρόσφατου άρθρου της εφημερίδας «Le Monde». Στο ευρωπαϊκό πρόβλημα του χαμηλού δείκτη γεννήσεων, η Γαλλία είναι εξαιρέση. Μολονότι οι Γαλλίδες, όπως όλες οι Ευρωπαίες, αποκτούν παιδιά πλέον γύρω στα 30, στις άλλες χώρες παραμένουν οι πιο πολλές με ένα παιδί, ενώ οι Γαλλίδες αποκτούν (στατιστικά) και ένα δεύτερο έως τα 40.

Ειδικόι ερμηνεύουν αυτήν την εξαιρέση με τρεις αιτίες: την προσαρμογή στις εξελίξεις ιδεών και θών, την κρατική πολιτική και την παράδοση υποδοχής μεταναστών.

Το κράτος παίρνει υπόψη ότι σήμερα στη Γαλλία 52% των παιδιών γεννιούνται εκτός γάμου. Αναγνωρίζει ότι οι χαμηλοί δείκτες γεννήσεων είναι άρνηση των γυναικών στην υποχρέωση γάμου για την απόκτηση παιδιού και στην εγκατάλειψη της εργασίας και της καριέρας έως ότου πάει σχολείο.

Το νηπιαγωγείο δέχεται τα παιδιά από τα 3 χρόνια. Υπάρχει ευρεία υποδομή σε βρεφονηπιακούς σταθμούς και άλλες υπηρεσίες, για βρέφη και νήπια. Γι' αυτή την υποδομή και για την οικονομική ενίσχυση των ατόμων που αποκτούν παιδιά, το γαλλικό κράτος διαθέτει 30 δισ. ευρώ τον χρόνο και άλλα 13 για απαλλαγές φόρου. Δικαιούνται αυτών των προνομίων και της φοροαπαλλαγής γονείς, είτε είναι έγγαμοι, είτε συζούν χωρίς γάμο, είτε διαζευγμένοι, είτε χωρίς σύντροφο. Η φοροαπαλλαγή δίνεται και για ενήλικα παιδιά που σπουδάζουν, για παιδιά κάθε ηλικίας με αναπηρίες ή που κάνουν στρατιωτική θητεία, είτε κανονική είτε ως αντιρρησίες συνείδησης.

Τέλος όσον αφορά την υποδοχή μεταναστών και προσφύγων, από τα μέσα του 19ου αιώνα υπάρχει μακριά και συνεχής παράδοση υποδοχής τους. Σύμφωνα με έρευνα του Εθνικού Ινστιτούτου Δημογραφίας, σήμερα οι Γάλλοι με τουλάχιστον έναν πρόγονο από άλλη χώρα είναι 22%.

Η Γαλλία είναι λοιπόν δημογραφική εξαιρέση στην Ευρώπη. Αυτό σχετίζεται με το δικαίωμα του εδάφους που αποδίδει την ιθαγένεια. Επίσης με την κρατική πολιτική που ευνοεί την απόκτηση παιδιών, όμως απαλλάσσει τις γυναίκες από το κόστος του υποβιβασμού να παίρνουν από τον σύζυγο τα έξοδα της ημέρας, αλλά και από την υποχρέωση να εγκαταλείπουν τη φιλοδοξία για επιτυχημένη καριέρα.

Γράφει η Άννα Φραγκουδάκη

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ ΕΠΑΝΕΚΔΙΔΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟ ΕΚΔΟΤΗ ΚΑΙ ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΙ ΞΑΝΑ ΣΤΟ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ ΤΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ. ΤΟ ΕΜΒΛΗΜΑΤΙΚΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΤΟΥ «ΤΟ ΤΡΙΤΟ ΣΤΕΦΑΝΙ» ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΤΑΙ ΣΕ ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΔΙΑΣΚΕΥΗ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΚΑΙ ΞΑΝΑΓΙΝΕΤΑΙ ΜΠΕΣΤ-ΣΕΛΕΡ. ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΟ ΠΟΥ ΜΑΣ ΚΑΝΕΙ ΝΑ ΕΠΙΣΤΡΕΦΟΥΜΕ ΣΤΟΝ ΚΩΣΤΑ ΤΑΧΤΣΗ, ΕΙΚΟΣΙ ΕΝΑ ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ;

Γράφει ο Δημήτρης Παπανικολάου

«Ο Ταχτσής ακτινογράφησε τον νεοελληνικό μικροαστισμό». Αυτό το θεώρημα χρησιμοποιήσε η κριτική και πολλές φορές κρύφτηκε από πίσω του. Κάποιοι ουσιαστικά υπονοούν ότι όσο η μικροαστική τάξη παραμένει η κυρίαρχη ελληνική τάξη, *Το τρίτο στεφάνι*, περίπου ως παθογένεια, θα μας ακολουθεί και θα εξακολουθεί να μας αρέσει. Πρόκειται όμως όχι μόνο για μικρόψυχη οπτική, αλλά και για περιορισμένη οπτική. Διότι αρνείται να δει το σύνολο του συγγραφικού εγχειρήματος του Ταχτσή, την πιο πολύπλοκη σχέση με την εποχή που το δημιούργησε, τα ανοίγματα που νέες αναγνωστικές προσδοκίες βρίσκουν σε αυτόν τον τόσο επίμονο, αλλά και συνάμα τόσο πολλαπλό και ρευστό συγγραφέα. Για να το δει κανείς όμως το πράγμα έτσι, θα πρέπει να σταματήσει να βλέπει τον Ταχτσή-συγγραφέα-του-ενός-βιβλίου και να κοιτάξει το στοίχημα που βάζουν τα υπόλοιπα κείμενά του. Με πρώτο τον κύκλο διηγημάτων *Τα ρέστα*, μάλλον το αρτιότερο βιβλίο του.

«Προσοχή, ο τίτλος είναι παγίδα» έγραψε κάποτε ένας κριτικός. Γιατί *Τα ρέστα*, όσο κι αν άλλα σε κάνει να πιστεύεις ο τίτλος, δεν είναι απλώς μία σειρά από ιστορίες που περιέσπασαν στο συγγραφικό εργαστήριο μετά *Το τρίτο στεφάνι*. Όταν ο Ταχτσής, μέσα στη χούντα, αποφάσισε να μαζέψει ήδη δημοσιευμένα και αδημοσίευτα διηγήματά του σε βιβλίο, ο στόχος του ήταν πολύ πιο πολύπλοκος: το αποτέλεσμα ήταν μια από τις πιο ριζοσπαστικές συλλογές διηγημάτων στα ελληνικά, ένα συναρπαστικό παιχνίδι με τα όρια της αυτοβιογραφίας και της αφήγησης, και μια καίρια πρόταση για τον ρόλο που παίζει η σεξουαλικότητα στη διαμόρφωση του (συγγραφικού) υποκειμένου.

Ας πάρουμε όμως τα πράγματα από την αρχή. Ένα αγόρι μεγαλώνει στην Αθήνα, κάτω από την επιβλητική σκιά γιαγιάς, μάνας και μιας μεταπολεμικής Ελλάδας που από παντού μυρίζει καταπιεσμένη επιθυμία. Ή, μάλλον, πολλά αγόρια που γίνονται πολλοί παρόμοιοι άντρες. Όλες οι ιστορίες μοιάζουν ατελή αυτοβιογραφικά σκίτσα που σταματούν για να ξεκινήσουν αλλιώς. Ή, αλλιώς, όλες οι ιστορίες γυρίζουν γύρω από τον ίδιο ήρωα που μας παρουσιάζεται κάθε φορά σε διαφορετική εκδοχή. *Τα ρέστα* καταλήγουν, έτσι, να προτείνουν την αυτοβιογραφία ενός πολλαπλού εγώ.

Γράφει σε μια κριτική της η Καίτη Τσιτσέλη το 1974: «Ο Ταχτσής ακροβατεί στην κόψη της αλήθειας, με τα μάτια ανοικτά, κι αυτά τα ατελή, παραπλανητικά κομμάτια του εαυτού του, τα κάνει τέχνη, και συγχρόνως, ανατομία της τέχνης».

Όπως ο Σαββόπουλος

Ο εαυτός σε κομμάτια: δεν μπορεί κανείς να μη σκεφθεί ότι την ίδια εκείνη πε-

Ο Κώστας Ταχτσής είναι 45 χρονών το 1972, όταν συγκεντρώνει σε ένα βιβλίο με τον τίτλο «Τα ρέστα» μία σειρά από ιστορίες που μοιάζουν με ατελή αυτοβιογραφικά σκίτσα

Κώστας Ταχτσής: μια καίρια πρόταση

«Αχ βρε μάνα... Ακό

«Το τρίτο στεφάνι», το μυθιστόρημα του Κώστα Ταχτσή που λειτούργησε ως ανατομία του ελληνικού μικροαστισμού, βρίσκει καινούργια απήχηση σε ένα νέο κοινό 47 χρόνια μετά την πρώτη του έκδοση. Και η θεατρική διασκευή του από τον Σταμάτη Φασουλή σίγουρα συμβάλλει σε αυτό. Εδώ, η Φιλαρέτη Κομνηνού (Νίνα) και η Νένα Μεντή (Εκάβη) στην παράσταση στο Εθνικό Θέατρο

ρίοδο ο Διονύσης Σαββόπουλος ετοιμάζεται να κυκλοφορήσει παλαιότερα τραγούδια του μπλεγμένα με αυτοβιογραφικές αφηγήσεις ως *Δέκα Χρόνια Κομμάτια* (1975): ο Ταχτσής με *Τα ρέστα* κάνει, νο-

μίζω, κάτι ανάλογο. *Τα ρέστα*, μία σειρά διηγημάτων που είχαν αρχίσει να δημοσιεύονται σε περιοδικά το 1964, πρωτοσυγκεντρώθηκαν σε βιβλίο το 1972 και απέκτησαν την τελική τους μορφή το 1974, είναι, τηρουμένων των αναλογιών, τα *Δέκα Χρόνια Κομμάτια* του Ταχτσή. Δεν πρόκειται για ευφυολόγημα: από τον Μπομπ Ντίλαν μέχρι το ευρωπαϊκό σινεμά, και από τους ψυχεδελικούς μέχρι τους μεταδομιστές, η ιδέα του κατακερματισμένου υποκειμένου δεν προσηγορεύεται μόνο ως παραδειγματική εμπειρία της εποχής που αναγνωρίζουμε

ως «τα '60s»: γίνεται και ο προνομιακός τρόπος για να καταλάβει κανείς τη δυναμική της.

Σεξουαλικότητα

Η κατακερματισμένη και αυτοαναφορική αφήγηση έρχεται όμως εδώ να υπηρετήσει ένα μεγαλύτερο σχέδιο. Αν στο *Τρίτο στεφάνι* ο Ταχτσής είχε βάλει τους ακατάσχετους προσωπικούς μινυρισμούς δυο γυναικών να πλαισιώσουν τη μεγάλη ιστορία και τη μικροαστική κοινωνία, στα *Ρέστα* ξεκινά αντίθετα. Εδώ, το κοινωνικό πλαίσιο επιβάλλεται και δημιουργεί τον προσωπικό λόγο και την επιθυμία ενός ήρωα/αφηγητή/συγγραφέα που θέλει να αυτοβιογραφηθεί. Αφήγηση μαθητείας

Κώστας Ταχτσής
ΤΑ ΡΕΣΤΑ

ΕΠΗΜΕΤΡΟ:
ΔΗΜΗΤΡΗΣ
ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ
ΕΚΔ. ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ

